

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН
України

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ПІДГОТОВЧОГО,
1-4 КЛАСІВ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ РОЗУМОВО
ВІДСТАЛИХ ДІТЕЙ**

**ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ
Підготовчий, 1-4 класи**

Укладач: Чеботарьова О.В. кандидат педагогічних
наук, ст. наук. співробітник лабораторії
олігофренопедагогіки

Київ - 2014

Пояснювальна записка

Програму «Трудове навчання» для початкової ланки спеціальної школи для дітей з розумовою відсталістю розроблено відповідно до вимог Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами (2013 р.), з урахуванням нового типового навчального плану для початкової ланки школи (2014 р), програми з трудового навчання для дітей з розумовою відсталістю (2004 р.), пізнавальних можливостей учнів, які навчаються у спеціальних закладах для дітей з розумовою відсталістю.

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти дітей з особливими освітніми потребами, освітня галузь “Технології” в молодших класах спеціальної школи для дітей з розумовою відсталістю реалізується через зміст навчального предмету “Трудове навчання”.

Трудове навчання є однією з ланок неперервної технологічної освіти, що продовжує дошкільну освіту, створює базу для успішного опанування учнями технологій основної школи та виконує пропедевтичну функцію щодо подальшого професійно-трудового навчання.

Метою “Трудового навчання” в початковій школі для дітей з розумовою відсталістю є формування і розвиток в межах пізнавальних можливостей предметно-перетворювальної компетентності учнів, яка дає можливість їм вирішувати предметно-практичні та побутові задачі, виконувати доступні види діяльності, пов’язані з найпоширенішими галузями народного господарства.

Для досягнення зазначеної мети передбачається виконання наступних загальноосвітніх та корекційно-розвивальних завдань.

До загальноосвітніх завдань відносяться:

- ознайомлення школярів з основами трудового процесу;
- формування техніко-технологічних знань, умінь та навичок трудових дій з дотримання безпечних прийомів ручної праці та економного використання матеріалів;

- розвиток пізнавальних здібностей, формування елементів графічної грамоти;
- набуття досвіду предметно-перетворювальної та побутової практичної діяльності, алгоритмів і способів предметно-практичних дій ручними техніками для оволодіння в основній школи доступними основами технологій;
- виховання в учнів ціннісного ставлення до себе як суб'єкта предметно-перетворювальної діяльності, шанобливого ставлення до людей праці та їх професії, трудових традицій українського народу та інших народів світу.

Корекційно-розвивальні завдання спрямовуються на забезпечення:

- пізнавального розвитку (формування явлень про послідовність та поетапне виготовлення виробу з опорою на зразок та предметно-інструкційну карту; розв'язування в процесі трудової діяльності пізнавальних задач в наочно-дійовому та наочно-образному плані; формування умінь виконувати завдання на основі словесної інструкції з опорою на наочність, дотримання етапів діяльності (аналіз, планування та організація виготовлення виробу, самоконтроль);
- мовленнєвого розвитку (на основі використання техніко-технологічної термінології у процесі розвитку зв'язного мовлення, формування умінь давати вербальний звіт про власну діяльність у вигляді фіксуєчого, супроводжуючого та плануючого мовлення);
- сенсомоторного розвитку (формування умінь визначати форму, розмір, колір, розташування деталей предметів та їх властивостей, предметів на основі зорової, тактильної, слухової чутливості; розвиток дрібної моторики; навичок вправно володіти інструментами під час виконання практичних завдань);
- особистісного розвитку (формування позитивного ставлення до праці, готовності доводити виконання трудового завдання до завершення; усвідомленої учбово-практичної діяльності, цілеспрямованості,

організованості, охайності та інших важливих для праці якостей особистості).

Основоположна роль у трудовому навчанні відводиться **формуванню життєвої компетентності учнів**, яка розглядається як здатність застосовувати на практиці знання, досвід, суспільні цінності, базові навички комунікації і соціально-побутової адаптації, набуті у процесі навчання та комплексної реабілітації.

Добір змісту трудового навчання для спеціальної школи здійснюється з урахуванням особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів, на основі принципів достатності (необхідності) для навчання праці і корекції розвитку розумово відсталих дітей з метою їх підготовки для самостійного життя та доступності для сприймання і засвоєння цією категорією дітей.

Реалізація освітніх та корекційно-розвивальних завдань пропонується здійснювати в процесі навчання видів праці за розділами: ***робота з різними видами матеріалів*** (пластиліном, глиною, солоним тістом; природними, текстильними матеріалами, папером), ***сільськогосподарські роботи; конструювання.***

Ознайомлення учнів з елементами комп'ютерної грамоти має наскрізний характер і передбачає первинне ознайомлення з основними частинами комп'ютера (ноутбука) у процесі вчительської презентації до уроку, демонстрації на комп'ютері виробів з різних матеріалів, використання фотографій та малюнків об'єктів праці. Можливим є виділення кількох годин для ознайомлення з елементами комп'ютерної грамоти у 3-4 класах за умов достатнього пізнавального розвитку учнів, наявності комп'ютера (ноутбука) у класі, підготовленості педагога. Це сприятиме формуванню первинних уявлень про комп'ютер (ноутбук) та створить підґрунтя для вивчення курсу інформатики у 5 класі.

Передбачений окремий розділ «Конструювання» здійснюється на основі використання різних видів конструкторів та матеріалів, з використанням дидактичних ігор та вправ.

Засвоєння навичок самообслуговування відбувається у процесі дотримання під час уроків з трудового навчання санітарно-гігієнічних норм та вимог, правил організації робочого місця. Базові навички самообслуговування відпрацьовуються під час виховних годин, на уроках соціально-побутового орієнтування, починаючи з підготовчого класу.

Навчальна програма подається у вигляді таблиці, де в першій колонці наводиться **зміст навчального матеріалу**, який складається з основних компонентів: *техніко-технологічних відомостей, трудових операцій та орієнтовних об'єктів виготовлення*. Слід зазначити, що перелік трудових операцій, об'єктів виробів є орієнтовним і може варіювати залежно від пізнавальних можливостей учнів, матеріально-технічного забезпечення школи, регіональних традицій.

Відповідно до дібраного змісту трудового навчання наводяться **навчальні досягнення учнів**, тобто ті знання та вміння, якими вони мають опанувати в результаті засвоєння навчального матеріалу.

Для дітей з помірною розумовою відсталістю зміст навчання добирається індивідуально, навчальні досягнення виокремлено під спеціальним позначенням - *. В кінці кожного року навчання подано орієнтовні навчальні досягнення (для дітей з легкою розумовою відсталістю) та стан сформованості життєвої компетентності (для дітей з помірною розумовою відсталістю).

У третій колонці, **спрямованість корекційно-розвивальної роботи**, виділяються основні напрями роботи вчителя, які передбачають пізнавальний, мовленнєвий, сенсомоторний та особистісний розвиток учнів у процесі вивчення розділів та тем.

Вчитель може самостійно розподілити години між розділами програми для

кожного класу залежно від інтересів учнів, їх психофізичних можливостей, матеріально-технічної бази школи. Враховуючи матеріально-технічні можливості школи, регіональні виробничі та національні традиції, в процес трудового навчання можна вводити альтернативні розділи за рахунок резервних годин. Також цей час можна розподілити на вивчення певного розділу, тем та практичних робіт, які викликають в учнів труднощі та потребують додаткового часу; для проведення екскурсій та цікавих бесід з метою первинного ознайомлення з професіями.

Змістом навчальної програми передбачено систематичне повторення як теоретичного, так і практичного матеріалу з метою його закріплення. Рекомендується спрямовувати учня на обов'язкове застосування набутих знань (догляд за рослинами, санітарно-гігієнічні вимоги, правила безпеки праці та ін.) у його повсякденній життєдіяльності.

У процесі трудового навчання вчитель максимально застосовує свій творчий потенціал та значну увагу має приділяти підтримці позитивної мотивації в учнів, усвідомленості ними техніко-технологічних знань, умінь та навичок, формуванню життєвої компетентності школярів.

Підготовчий клас
(70 год., 2 год. на тиждень)

№ п/п	К-с ть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.	1	<u>Вступ</u> Місце праці та професії в житті людини. Правила організації робочого місця на уроці. Ознайомлення з необхідними для роботи матеріалами, інструментами та пристосуваннями. Загальні правила техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог на уроках. Демонстрація виробів, виготовлених учнями у попередні роки. <i>Практична робота.</i> Практичне ознайомлення з інструментами, прийомами безпечної роботи, правилами поведінки з ними.	Учень: - <i>має елементарне уявлення</i> про види робіт, інструменти, матеріали на уроках трудового навчання; - *ознайомлений з правилами техніки безпеки та санітарно-гігієнічними вимогами.	Формування інтересу до виконання дій з різними видами матеріалів. Формування уявлень про значення трудової діяльності в житті людини. Виховання охайності у процесі організації робочого місця.
2.	24	<u>Робота з глиною та пластиліном (солоним тістом)</u> <u>1) Техніко-технологічні відомості.</u>	Учень: - <i>має уявлення</i> про властивості пластиліну, глини, солоного тіста;	Формування організаційних умінь навчально-практичної діяльності: розташовувати матеріали та інструменти на

	Ознайомлення з властивостями пластиліну (пластичність, пом'якшення при розминанні, затвердіння на холоді). Властивості пластиліну: можна розминати руками, розкочувати, відщипувати, вдавлювати, відрізати, витягувати, з'єднувати один з одним. Кольори пластиліну (глини). Техніка користування пластиліном, глиною, тістом. Санітарно-гігієнічні вимоги і норми. Застосування глини та пластиліну. Вироби із пластиліну та глини, солоного тіста (посуд, іграшки).	- <i>*називає (показує)</i> об'єкти праці з пластиліну, глини за запитаннями вчителя; - <i>намагається розрізнати</i> кольори пластиліну з допомогою вчителя; - <i>*називає (показує)</i> посуд, іграшки, зроблені із пластиліну, глини, солоного тіста за запитаннями вчителя;	парті (пластилін, підкладна дошка). Розвиток сприймання на основі формування дій обстеження предмета – виявлення властивостей пластичних матеріалів. Формування уявлення про пластилін і глину.
	<u>2) Трудові операції.</u> Поділ цілого шматка пластиліну (глини, солоного тіста) на частини. Розминання, відщипування, розкочування пластиліну долонями на підкладній дошці та між долонями. Скочування, сплющування між долонями. Вдавлювання поверхні. Примазування. Витягування між долонями. Зліплювання кінців паличок. Згинання країв.	-<i>*має (елементарні)</i> уявлення про трудові операції з пластиліном; - <i>ділить</i> шматок пластиліну на частини за показом; - <i>виконує</i> трудові операції за наслідуванням та допомогою вчителя;	Формування діяльності на основі розвитку рухів пальців рук, дрібної моторики в процесі виконання трудових дій з пластиліном: розминання, розкочування, сплющування та ін. Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами

		З'єднання частин (щільно притискувати одну частину до другої).	- з'єднує частини пластиліну притискуванням; - *виконує елементарні трудові операції під контролем вчителя;	дій: розкочувати, вдавлювати та ін. Розвиток пам'яті на основі запам'ятовування дій з пластиліном.
		<u>3) Об'єкти виготовлення.</u> Предмети круглої, овальної форми: колобок, м'ячики (великі, маленькі, однакові), овочі (огірок, помідор, буряк, морква) та фрукти (яблуко, вишня, виноград, груша, слива). Картинки з розкачаних паличок пластиліну на картоні: драбинка, ялинка, будиночок, квіти тощо. Гриби, бублики, вареники, кренделики, хліб, равлик, метелик та ін.	-*розрізняє (показує) предмети виготовлення за запитаннями вчителя; - виготовляє разом з учителем палички, кульки, предмети круглої та овальної форми; -*виготовляє вироби з пластиліну із значною допомогою вчителя; - викладає за наслідуванням геометричні фігури з пластиліну (солоного тіста).	Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами трудових операцій та назв об'єктів виготовлення. Розвиток просторових уявлень, уваги. Виховання особистісної якості охайності в роботі. Розвиток дрібної моторики під час виконання трудових операцій з пластиліном.
3.	8	<u>Робота з природними матеріалами</u> <u>1) Техніко-технологічні відомості.</u>	Учень: -*називає (показує) природні матеріали за запитаннями вчителя: Що це? “Як називається?”;	Розвиток мислення на основі умінь класифікувати природні матеріали за видами (квіти, плоди, листя).

	Природні матеріали: листя, квіти, насіння, плоди дерев – каштани, горіхи, жолуді, шишки тощо. Властивості природних матеріалів: форма, колір, величина, твердість чи м'якість, крихкість. Використання природних матеріалів (залежно від місцевих умов).	- має уявлення про властивості природного матеріалу; - <i>*вибирає</i> природний матеріал за видами, формою, розміром, кольором з допомогою вчителя; - <i>*розпізнає</i> природні матеріали з допомогою вчителя;	Розвиток сприймання на основі формування дій обстеження предмета: дотику (поверхня тверда, м'яка, гладенька), розпізнавання та називання природних матеріалів. Розширення уявлення про природні матеріали.
	<u>2) Трудові операції.</u> Збирання природного матеріалу. Розрізнення природного матеріалу за видом, формою, розміром, кольором. Способи з'єднання окремих деталей; особливості наклеювання листя на картон; правила безпеки та гігієни при роботі. Створення простих композицій з природних матеріалів за зразком.	- <i>*збирає, розкладає</i> природні матеріали за видом, формою, розміром за допомогою та вказівкою вчителя; - <i>викладає</i> композиції з природного матеріалу за наслідуванням дій учителя;	Розвиток мислення на основі умінь порівнювати та класифікувати природний матеріал за видами, формою, розміром, кольором. Розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу при складанні композицій.
	<u>3) Об'єкти виготовлення.</u> Виготовлення аплікацій з природних матеріалів з використанням клеєного способу з'єднання. Аплікації з листя та квітів на картоні. Аплікації з використанням насіння соняшника, гарбуза, клену, квасолі,	- <i>створює</i> елементарні аплікації за зразком та допомогою вчителя;	Формування позитивного ставлення до праці.

		(ракушок) та інших матеріалів (за вибором вчителя). Різні композиції з природного матеріалу за зразком.	- <i>*викладає</i> композиції з листя, квітів, насіння та ін. з допомогою вчителя;	Розвиток дрібної моторики, зорово-моторної координації.
4.	25	<u>Робота з папером</u> <u>1) Техніко-технологічні відомості.</u> Види паперу. Властивості (можна зім'яти, розірвати, скласти, розрізати ножицями, розмочити у воді). Основні кольори. Використання паперу у побуті (газети, книжки, зошити, серветки). Інструменти при роботі з папером та картоном; правила безпечного користування ножицями, олівцем, клеєм. Ознайомлення трафаретом, шаблоном. Аплікація, правила виконання. Наклеювання деталей на аркуш паперу.	Учень: - <i>має елементарні уявлення</i> про властивості паперу; - <i>*називає (показує)</i> предмети, виготовлені із паперу за запитаннями учителя; - <i>розрізняє</i> кольори паперу з допомогою вчителя; - <i>розрізняє</i> назви інструментів та матеріалів: “ножиці”, “олівець”, клеючий олівець, клей; - <i>*має уявлення</i> про правила безпечної праці з ножицями, клеєм; - <i>*володіє</i> початковими знаннями про аплікацію, наклеювання деталей на аркуш паперу;	Розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу. Розвиток сприймання на основі виявлення властивостей паперу. Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами інструментів. Збагачення уявлень про геометричні фігури (коло, овал) та правила безпечної роботи з ножицями.
		<u>2)Трудові операції.</u>		Розвиток координації рухів рук та дрібної моторики.

	Розривання паперу, розривання шматочків, згинання паперу по прямих лініях у будь-якому напрямку. Згинання аркуша паперу навпіл. Складання аркуша паперу, поєднуючи кути і сторони; складання паперу з різка на різок. Різання паперу по прямій лінії. Наклеювання шматочків рваного паперу на заготовлені контури предметів на картоні. Наклеювання готових деталей по контуру на картон.	-<i>*виконує</i> трудові операції за наслідуванням з допомогою вчителя: розриває папір, відриває шматочки, згинає по прямих лініях; -<i>*намагається</i> різати по прямій лінії (під контролем вчителя); - <i>складає</i> аркуш паперу з допомогою; - <i>*виконує</i> наклеювання рваного паперу на готовий контур предметів з допомогою;	Розвиток мовлення на основі збагачення словникового запасу словами-назвами предметів із паперу. Розвиток пам'яті на основі згадування основних властивостей паперу. Формування особистісних якостей: уважності, спостережливості.
	<u>3)Об'єкти виготовлення.</u> Зігнутий удвоє, учетверо, по діагоналі квадратний аркуш паперу. Вироби, виготовлені згинанням паперу (вітальна листівка, підставка під фото, конверт та ін.). Аплікації з геометричних фігур. Аплікації зі рваного паперу.	- <i>виготовляє</i> виріб, згинаючи папір з допомогою вчителя; -<i>*викладає</i> за зразком із готових деталей (квадрат і трикутник) будиночок з допомогою вчителя; -<i>*виконує</i> аплікацію за зразком та допомогою вчителя.	Розвиток мислення на основі формування умінь класифікувати геометричні фігури за кольором, величиною. Розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу Формування діяльності на основі розвитку точності та

				координації рухів, вміння виготовляти виріб за зразком.
5	8	<u>Конструювання</u> <u>Технічні відомості:</u> Види та призначення конструкторів (дерев'яні, пластмасові, паперові (пазли); деталі та способи їх з'єднання. Призначення та види мозаїк. Кольори мозаїки. Складання пазлів, розрізних малюнків. Складання деталей конструктора в коробку.	<u>Учень:</u> - має уявлення про види конструкторів; - з'єднує елементарні деталі конструкторів з допомогою вчителя; - *складає мозаїку з допомогою вчителя; - *збирає елементарні розрізні малюнки з допомогою; - *складає в коробку деталі конструктора;	Формування конструктивного мислення на основі аналізу зразка (картинки) та розрізнення деталей конструкторів, мозаїки і пазлів. Розвиток просторового орієнтування у процесі складання пазлів та розрізних малюнків. Формування цілеспрямованості, наполегливості.
	4	<i>Резерв часу</i>		

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець року:

- розрізняти види технологічних матеріалів (пластилін, глина, природні матеріали, папір);
- користуватись навчальним приладдям з допомогою вчителя;

- сприймати та розуміти пояснення, інструкції вчителя щодо виконання трудових дій та операцій;
- впізнавати геометричні форми;
- правильно тримати та використовувати засоби праці з допомогою;
- здійснювати прийоми роботи з різними технологічними матеріалами (папером, пластиліном, природними матеріалами) за наслідуванням (допомогою);
- слухати і розуміти мовлення вчителя;
- дотримуватись правил безпечної роботи в класі;
- використовувати допомогу вчителя у процесі виконання виробу.

***Орієнтовні показники стану сформованості життєвої компетентності учнів:**

- мати елементарні уявлення про організацію робочого місця;
- мати елементарні уявлення про застосування ручних технік обробки матеріалів (паперу, глини, пластиліну, солоного тіста, природного матеріалу, ниток);
- здійснювати із значною допомогою та постійним контролем вчителя елементарні технологічні операції у процесі власної предметно-практичної діяльності;
- використовувати під контролем вчителя техніко-технологічні навички у спільному процесі виготовлення виробів з різних матеріалів;
- сприймати звернене мовлення, розуміти інструкції у процесі предметно-практичної діяльності;
- мати елементарні уявлення про важливість самообслуговування (дотримання санітарно-гігієнічних правил та норм).

Перший клас
(70 год., 2 год. на тиждень)

№ п/п	К-с ть год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.	24	<u>Робота з глиною та пластиліном (солоним тістом)</u> <u>1) Техніко-технологічні відомості.</u> Властивості пластиліну: пластилін – твердий, м'який. Тісто м'яке. Кольори пластиліну. Властивості глини: глина – тверда, м'яка. Підготовка пластиліну – розминання. Види ліплення: площинне (наліплювання на картон) та об'ємне. Розташування деталей з глини чи пластиліну на підставці з цупкого паперу. Закріплення деталей на підставці та його послідовність.	Учень: <i>-*має елементарні уявлення про властивості пластиліну (глини, солоного тіста);</i> <i>- має уявлення про призначення засобів праці (стеки, підкладної дошки), називає (показує) їх за пред'явленням;</i> <i>- має уявлення про використання глини та пластиліну, солоного тіста;</i> <i>- розуміє необхідність підготовки глини та пластиліну (солоного тіста) до роботи;</i> <i>- має елементарне уявлення про види ліплення;</i>	Формування діяльності на основі вмінь організації робочого місця. Розвиток пам'яті на основі пригадування властивостей глини і пластиліну, солоного тіста та дій обстеження, спрямованих на їх виявлення (дотику, стискування, надавлювання та ін.). Збагачення уявлень щодо використання глини та пластиліну, солоного тіста.

		Засоби праці, їх призначення та правила користування: стека, підкладна дошка.	-<i>*називає (показує)</i> вироби, зроблені із глини та пластиліну, солоного тіста за запитаннями вчителя; - <i>*розрізняє</i> засоби праці; - <i>*має елементарні уявлення</i> про послідовність дій при закріпленні деталей з пластиліну на картоні, підставці;	Формування початкового уявлення про площинне та об'ємне ліплення. Розвиток мислення на основі формування умінь порівнювати, знаходити однакове, різне у виробах (однакове – пластилін, форма; різне – кількість деталей, спосіб прикріплення).
		<u>Трудові операції.</u> Відривання, відрізання за допомогою стеки, розминання пластиліну (солоного тіста). Розкочування пластиліну в долонях і на підкладній дошці. Скочування колоподібними рухами в долонях. Сплющування. Вдавлювання поверхні кулі з пластиліну. Розкочування в долонях до овальної форми.	- <i>виконує</i> трудові операції з розминання пластиліну, розкочування, скачування, сплющування, примазування, зліплення частин за наслідуванням; - <i>* виконує за наслідуванням</i> (з допомогою): розминання, розкочування, скачування, сплющування, вдавлювання, примазування, зліплювання, відривання, відрізання,	Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами властивостей пластиліну, засобів праці (стека, підкладна дошка). Формування особистісних якостей “організаційність” та “охайність”. Формування діяльності на основі розвитку дрібної моторики в процесі

		Примазування частин. Зліплювання глини, пластиліну, солоного тіста.	зліплювання пластиліну (солоного тіста).	виконання трудових операцій з пластиліну, солоного тіста. Розвитку умінь виконувати трудові операції за наочною опорою (показом, малюнком).
		<u>3) Об'єкти виготовлення.</u> Предмети з розкачаних паличок (горщик, метелик, букви і цифри). Картинки-мозаїки з маленьких кульок. Предмети круглої, овальної форми, пірамідка, посуд, неваляшка, жабка, бджілка, зайчик, кошеня, ведмедик, білочка, рибка, їжачок, качечка, сніговик тощо.	- <i>виготовляє</i> вироби з пластиліну (глини), солоного тіста за допомогою учителя (за показом); - <i>*виготовляє</i> вироби під контролем; - <i>*розрізняє</i> вироби (показує) за запитаннями вчителя.	Збагачення уявлень про предмети навколишнього середовища. Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами об'єктів виготовлення.
2.	6	<u>Робота з природними матеріалами</u> 1) <u>Техніко-технологічні відомості.</u> Природні матеріали: листя, квіти, насіння, плоди дерев – каштани, горіхи, жолуді, шишки, шкаралупа волоського горіха, ракушки, – в залежності від місцевих природних умов. Властивості природних матеріалів (які використовуються):	Учень: - <i>має уявлення</i> про властивості природних матеріалів; - <i>має уявлення</i> про способи з'єднання деталей виробів із природних матеріалів (пластиліном).	Формування сприймання на основі умінь розрізняти природні матеріали за зразком, малюнком, назвою („Покажи жолудь”, „Покажи малюнок, де є горіх”, „Назви, що це”).

		колір, форма, величина засушеного листя та квітів, поверхня – тверда, м'яка. Способи з'єднання деталей, частин. Способи прикріплення засушеного природного матеріалу (листя та квітів) до паперу. Засоби праці та правила користування (клей, пензлик). Правила безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги.	- має уявлення про способи прикріплення листя та іншого матеріалу до паперу, - розрізняє засоби праці; - *називає (впізнає) природні матеріали; - *дотримується правил безпечної праці під контролем вчителя;	Уточнення уявлень про властивості природних матеріалів (поверхня тверда, м'яка) та можливості їх використання (виготовлення іграшок, сувенірів). Розвиток діяльності та мислення на основі формування вміння аналізувати виріб за матеріалом, формою, складовими частинами, деталями.
		2)Трудові операції. Збирання природного матеріалу. Прикріплення засушеного листя, насіння, квітів до паперу за допомогою пластиліну. Наклеювання на папір засушеного листя, насіння та квітів. З'єднання природних матеріалів пластиліном способом примазування, вдавлювання природних матеріалів у пластилін. Розміщення деталей на підставці.	- наносить клей пензликом на папір, прикріплює до паперу засушене листя, насіння за допомогою вчителя (за наслідуванням); - *виконує трудові операції під керівництвом учителя: з'єднує природні матеріали пластиліном. - *розміщує деталі на підставці з допомогою вчителя;	Розвиток вибіркової уваги та сприймання під час збирання природного матеріалу. Формування діяльності на основі розвитку умінь виконувати трудові операції за наслідуванням. Розвиток супроводжуючого мовлення (про послідовність дій, що виконуються).

		3) Об'єкти виготовлення. Композиції (орнаменти) з листя, насіння. Грибочки, пташки, звірі. Човник, черепаха, їжак, дикообраз, бабка , дерева, квіти та ін. (на вибір вчителя).	-<i>*виготовляє</i> композиції з листя, насіння (орнаменти), пташок, звірів за зразком та допомогою вчителя; - <i>*виготовляє</i> вироби із природних матеріалів (шишок, жолудів, каштанів тощо) за зразком та з допомогою учителя; - <i>виготовляє</i> вироби з допомогою, з'єднуючи деталі пластиліном.	Формування діяльності, сприймання та мислення на основі розвитку умінь аналізувати зразок виробу (назва предмета, його частин, матеріал, розмір, колір, форма, розміщення). Розвиток мовлення на основі формування умінь давати словесний звіт про виконане завдання та поповнення словника назвами виробів. Формування емоційної сфери в процесі виготовлення виробу.
3.	24	<u>Робота з папером</u> 1)Техніко-технологічні відомості. Види паперу за призначенням: газетний, для писання, малювання, обгортковий, побутовий.	Учень: -<i>*має (елементарні) уявлення</i> про види та властивості паперу;	Розвиток пам'яті на основі пригадування видів паперу, призначення. Розвиток мовлення на основі проговорювання дій з

	Властивості паперу: мнеться, згинається, розривається, ріжеться, всмоктує вологу. Кольори паперу. Засоби праці та приладдя для роботи з папером, їх призначення та правила користування: ножиці, шаблон, олівець, пензлик, клей. Техніка безпеки при користуванні ножицями. Аплікація, деталі аплікації. Використання шаблону. Прийоми різання ножицями по прямих лініях. Наклеювання деталей аплікації на аркуш паперу. Складання аплікації з різних геометричних форм, підготовлених вчителем.	-<i>*знає</i> кольори паперу, називає (показує за запитаннями) їх з допомогою вчителя; -<i>*використовує</i> інструменти та приладдя для роботи з папером (ножиці, олівець, шаблон, пензлик, клей) під контролем вчителя; - <i>* наклеює</i> деталі на аркуш паперу (з допомогою); - <i>складає</i> аплікації з різних геометричних форм з допомогою.	папером, які виконує вчитель (супроводжуюче мовлення), та збагачення словника назвами кольорів паперу та дій з ним. Формування особистісної якості “цілеспрямованість”. Розвиток сприймання та мислення на основі формування умінь розрізняти та класифікувати предмети за формою, розміром, кольором, за пред'явленим зразком.
	2) <u>Трудові операції.</u> Згинання паперу навпіл. Розривання паперу по згину. Складання паперу з різка на різок. Згинання квадрата по діагоналі. Різання ножицями по прямих лініях. Розмічання деталей по шаблону та їх вирізання. Використання мірки. Нанесення	- <i>*виконує</i> трудові операції за наслідуванням – розриває папір навпіл, по згину з допомогою; - <i>вирізує</i> деталі ножицями по прямій лінії, наносить клей пензликом на папір, наклеює деталі на папір за зразком та допомогою;	Формування стійкості та вибірковості уваги. Розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу (розташування геометричних фігур за

	клею пензликом на папір. Наклеювання деталей аплікації на аркуш паперу. Складання аплікації з різних геометричних форм. Розташування елементів аплікації. Наклеювання елементів аплікації, деталей та окремих предметів.	<i>-*розрізняє</i> геометричні фігури з допомогою вчителя; <i>- *наклеює</i> елементи аплікації (під контролем з допомогою).	зразком з урахуванням місця розміщення). Розвиток дрібної моторики та зорово-моторної координації.
	3) Об'єкти виготовлення. Іграшки з паперу: будинок, човник, літачок. Геометричні фігури із смужок кольорового паперу (квадрати, трикутники, прямокутники). Аплікації із деталей геометричних фігур (будинок, ялинка, сова, квітка, рибка тощо) – наклеювання за формою та кольором. Аплікація з готових деталей геометричних форм (повітряні кульки, лялька, сніговик тощо). Аплікація з вирізаних учнями за шаблоном деталей (човник, пірамідка, собачка). Геометричний орнамент у квадраті (з готових деталей).	<i>-*виготовляє</i> елементарні іграшки (оригамі) з паперу на основі трудових операцій за наслідуванням та допомогою; <i>- вирізує</i> геометричні фігури із паперу, робить аплікації за зразком; <i>- виготовляє</i> аплікації з геометричних фігур, вирізаних за шаблоном та за готовими деталями; <i>-*виготовляє</i> аплікації з геометричних фігур і з готових деталей за зразком.	Розвиток мислення на основі формування умінь визначати предмети за назвою (покажи пакет, човник і т.д.). Формування практичної діяльності: підбирати матеріали, інструменти. Розвиток самоконтролю діяльності (порівняння свого виробу із зразком). Розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу в процесі виготовлення аплікації.

				Формування охайності та організованості в роботі.
4.	6	<u>Робота з текстильними матеріалами (нитками)</u> 1) Техніко-технологічні відомості Види та призначення ниток у побуті: для шиття, вишивання, в'язання. Властивості ниток: товщина (товсті, тонкі, міцні, легко рвуться), довжина (довга нитка, коротка), можна розірвати, відрізати ножицями, скрутити, сплести, зв'язати, наклеїти; нитки мають колір. Організація робочого місця.	Учень: - <i>*має уявлення</i> про використання ниток у побуті (для шиття, вишивання, в'язання), знає властивості – колір, товщина, довжина. - <i>визначає</i> властивості ниток, розрізняє колір, розмір (довга-коротка) з допомогою вчителя.	Збагачення уявлень про використання ниток в побуті та про їх властивості. Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами матеріалів, інструментів та виробів. Виховання дисциплінованості в роботі.
		2) Трудові операції. Шнурування на макетах, зав'язування шнурків на бантик; намотування ниток у моталки та клубки; відмірювання та відрізання тонких ниток. Відкриття та закриття застібок різного виду на тренажерах. Відривання та відрізування нитки заданої довжини.	-<i>*намагається відрізати</i> нитку ножицями під контролем; - <i>намотує</i> нитки на картон з допомогою; -<i>*визначає</i> кольори ниток з допомогою;	Розвиток мислення на основі формування вміння класифікації ниток за словесною характеристикою їх властивостей (товщина, колір, призначення).

		Приклеювання ниток на картон. Намотування ниток на картон.		
		3) Об'єкти виготовлення. Намотані у моталки та клубки нитки; зашнуроване взуття.	- *намотує нитки на картон з допомогою; - зашнуровує взуття, розкриває та закриває застібки на тренажерах з допомогою.	Формування діяльності та мовлення на основі розвитку умінь давати словесний звіт про виконану роботу у вигляді відповідей на запитання та зацікавленого ставлення до результатів праці.
5.	6	Конструювання <u>Техніко-технологічні відомості:</u> Правила організації робочого місця при роботі з конструктором. Види конструкторів (набір будівельних кубиків, великий конструктор типу „Лего”, мозаїки, великі пазли). Деталі конструктора. Види з'єднання деталей конструктора. Правила роботи з різними видами конструктору.	Учень: - <i>вміє</i> за допомогою вчителя організовувати робоче місце для роботи з конструктором та проведення дидактичних ігор - <i>має поняття</i> про види конструкторів та конструкторських наборів; - <i>називає</i> основні деталі різних конструкторів за запитаннями вчителя; - *<i>дотримується</i> послідовності роботи за допомогою вчителя;	Розвиток психічних функцій: уваги, пам'яті. Корекція просторових уявлень. Корекція слухової уваги та зосередженості. Формування предметної співвіднесеності слова й образу предмета.

		<u>Трудові операції:</u> Дидактичні ігри. Складання мозаїки, пазлів, кубиків, конструктору. Виконання виробу за зразком	- виконує роботу за словесною інструкцією вчителя з показом прийомів складання за зразком; - *вибирає необхідні іграшки для гри;	Виховання наполегливості, здатності до вольового зусилля.
		<u>Об'єкти виготовлення:</u> Різні види мозаїчних малюнків. Об'єкти з будівельного матеріалу.	- будує об'єкти з будівельного матеріалу, складає мозаїчні малюнки; - *виконує елементарні побудови, складає мозаїчні малюнки з допомогою вчителя.	Формування в учнів основ практично-навчальної діяльності.
	4	Резерв часу		

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець навчального року:

- розрізняти види технологічних матеріалів (пластилін, глина, природні матеріали, папір);
- користуватись навчальним приладдям з допомогою вчителя;
- розуміти інструкції вчителя щодо виконання трудових дій;
- розрізняти геометричні форми з допомогою;
- розрізняти засоби праці відповідно до виду роботи;
- використовувати засоби праці у процесі трудової діяльності;
- виконувати технологічні операції з різними матеріалами (папером, пластиліном, природними матеріалами) за наслідуванням (допомогою);
- дотримуватись правил безпечної роботи в класі;
- використовувати допомогу вчителя у процесі виправлення помилок у виробі.

***Орієнтовні показники стану сформованості життєвої компетентності учнів:**

- мати уявлення про організацію робочого місця;
- мати уявлення про застосування ручних технік обробки матеріалів (паперу, глини, пластиліну, природного матеріалу, ниток);
- здійснювати з допомогою вчителя елементарні технологічні операції у процесі власної предметно-практичної діяльності;
- сприймати звернене мовлення, розуміти інструкції у процесі виготовлення виробів.
- мати елементарні уявлення про навички самообслуговування.

2 клас
(70 год., 2 год. на тиждень)

№ п\п	К-ст ь год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.	24	Робота з глиною, пластиліном, солоним тістом <i>1) Техніко-технологічні відомості.</i> Застосування глини – виготовлення посуду (чайний, столовий, декоративний – кашпо), горщиків, іграшок. Засоби праці для роботи з глиною: різак, стека, лінійка. Стилізовані фігурки тварин, їх пропорції. Поняття про деталі, частини. Ціле і частини. Макет. Просторове розташування деталей на макеті (зліва, справа, посередині, перед, за, біля). Правила безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги. Організація робочого місця.	Учень: - має уявлення про використання глини для посуду різного призначення, горщиків, іграшок; - розрізняє посуд за призначенням (за малюнками); - розпізнає тварин на стилізованих фігурках, визначає деталі, частини; - має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля); - *має елементарні уявлення про властивості глини та пластиліну, засоби праці – називає (показує) їх;	Формування діяльності на основі вмінь організації робочого місця. Розвиток пам'яті на основі пригадування властивостей глини та пластиліну, солоного тіста. Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами властивостей матеріалів та засобів праці. Формування особистісних якостей „організованість”, „охайність”. Розвиток просторового орієнтування на площині на основі розташування деталей за словесними вказівками вчителя.

			- * <i>дотримується</i> правил безпечної праці;	
		2) <i>Трудові операції.</i> Ліплення посуду способом вдавлювання і розплющування стінок виробу пальцями. Обробка виробу стекою. Оздоблення виробу кольоровим пластиліном. Аналіз стилізованої скульптурної фігурки за окремими частинами. З'єднання виліплених деталей в одне ціле способом примазування. Визначення просторового розташування предметів на макеті. Закріплення деталей макета на підставці. Визначення змісту макета	- <i>працює</i> стекою, з'єднує деталі примазуванням; - *<i>виконує</i> трудові операції вдавлювання, розплющування пальцями з допомогою; - <i>оздоблює</i> виріб з допомогою; - *<i>виконує</i> операції з'єднання окремих деталей способом примазування під контролем вчителя; - <i>визначає</i> просторове розташування предметів на макеті, закріплює їх на підставці;	Розвиток умінь виконувати трудові операції за наочною опорою (показом, малюнками). Розвиток просторових уявлень на основі визначення величини деталей. Розвиток мовлення на основі збагачення словника. Формування елементів самостійності в діяльності. Розвиток дрібної моторики в процесі виконання трудових операцій. Розвиток загальнотрудових умінь на основі виконання завдань за інструкцією

		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Предмети циліндричної форми: кухоль, стакан для олівців. Предмети конічної форми: відерце, горщик для квітів. Чайний посуд: чашка і блюдце, десертні тарілки, чайник для заварювання. Стилізовані фігурки птахів і тварин. Композиція “Колобок і лисиця”, “Лисиця і журавель” та ін.	- <i>виготовляє</i> геометричні форми та іграшки за зразком з допомогою; - <i>виготовляє</i> вироби із глини та пластиліну, солоного тіста за зразком; - <i>*розрізняє</i> предмети , фігурки (відбирає за зразком). - <i>*виготовляє</i> стилізовані фігурки з глини(пластиліну, тіста) разом з вчителем; - <i>*створює</i> окремі композиції з відомих казок разом з вчителем.	Збагачення уявлення про предмети навколишнього середовища та їх властивості: форми, величини, кількість деталей. Виховання позитивного ставлення до праці, наполегливості, організованості. Розвиток загальнотрудових умінь, – аналіз виготовлення предмету за формою, розміром, місцем знаходження.
2.	6	Робота з природними матеріалами 1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Властивості засушених природних матеріалів: листя, квітів, трави, моху, пір'я, соломи, насіння. Прикріплювання природного матеріалу наклеюванням.	Учень: - <i>називає</i> властивості природного матеріалу за запитаннями (назва, колір, форма та ін.); - <i>*розрізняє</i> засоби праці та матеріали для з'єднання деталей з допомогою;	Формування сприймання на основі умінь розрізняти природні матеріали за їх властивостями. Розвиток умінь характеризувати природні матеріали за планом (назва, колір, форма, поверхня тощо).

		Правила складання макета (визначення місця розташування кожного об'єкта, визначення способу закріплення). Організація робочого місця. Правила безпечної праці.	- <i>*дотримується</i> правил безпечної праці під контролем вчителя; - <i>розташовує</i> кожний об'єкт на макеті, закріплює на підставці з допомогою та зразком; - <i>дотримується</i> правил організації робочого місця;	Формування цілісності сприймання. Розвиток умінь аналізувати готові предмети, виділяючи їх частини та визначати технологію виготовлення. Формування просторового уявлення на основі визначення місця розташування предметів.
		2) <i>Трудові операції.</i> З'єднання деталей клеєм, паличками, пластиліном, нитками. Наклеювання природного матеріалу. Закріплення окремих деталей та фігур (пташок, тварин) на підставці.	- <i>з'єднує</i> деталі клеєм, паличками, нитками за вказівкою та допомогою вчителя; - <i>*наклеює</i> природний матеріал на основу з допомогою; - <i>закріплює</i> окремі деталі та фігури пташок, тварин на підставці;	Розвиток умінь виконувати практичні завдання за словесною інструкцією вчителя і зразком. Формування діяльності на основі виконання завдань за зразком. Розвиток умінь здійснювати самоконтроль (порівнювати свій виріб із зразком).

		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Фігурки тварин: пташка із жолудів, пір'я та паличок, заєць із жолудів, паличок, крилаток ясеня; рибка, черепашка з персикової кісточки. Порося, каченя з кукурудзного качана, ялинкової шишки, паличок та гарбузового насіння. Декоративні візерунки з насіння, сюжетні композиції до казок, оповідань. Макети до знайомих дітям казок “Лисичка і журавель”, “Колобок” та ін.	- <i>виготовляє</i> вироби із природного матеріалу за зразком та за допомогою вчителя; - <i>*виготовляє</i> різні об'єкти із природного матеріалу разом з вчителем; - <i>бере участь</i> у спільному процесі виготовлення макету знайомої казки за малюнками, зразками з допомогою;	Формування діяльності, сприймання та мислення на основі розвитку умінь аналізувати зразок виробу (назва предмета, основні матеріали, його частини). Розвиток мислення та діяльності на основі аналізу виробів.
3.	24	Робота з папером і картоном 1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Призначення і застосування картону. Властивості картону та паперу. Засоби роботи з картоном і папером: ножиці, шаблон, олівець, пензлик. Правила різання ножицями по прямих лініях і колу. Силуетна витинанка.	Учень: - <i>називає</i> властивості картону та паперу, знає засоби праці (називає їх за показом учителя); - <i>має уявлення</i> про папір, технології оригамі; - <i>*розрізняє</i> предмети, матеріали та їх призначення за запитаннями вчителя;	Розвиток пам'яті на основі пригадувань властивостей паперу та картону. Розвиток мислення: умінь порівнювати предмети за їх властивостями, знаходити однакове, різне.

				Розвиток мовлення на основі проговорювання назв паперу, засобів праці. Формування охайності.
		<i>Трудові операції.</i> Розмічання паперу і картону за шаблоном. Різання ножицями по лінії розмітки. Наклеювання деталей на основу. Склеювання зігнутих під прямим кутом частин виробу. Оригамі. Складання і вирізування з паперу різних фігур, форм (витинанки).	- <i>розмічає</i> разом з вчителем картон за шаблоном та ріже ножицями по лініях розмітки, змазує клеєм картон по всій поверхні; - <i>виконує</i> трудові операції технікою оригамі з допомогою вчителя; - <i>*намагається</i> різати ножицями по лінії розмітки, склеювати частини виробу під контролем вчителя;	Розвиток моторики. Формування охайності, організованості. Формування діяльності на основі виконання трудових операцій за показом та поясненням. Розвиток координації рухів – формування охайності та організованості.
		2) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Лічильний матеріал у формі смужок, квадратів, кружечків, трикутників, овалів. Закладки. Фонарики.	- <i>виготовляє</i> лічильний матеріал (розмічає за шаблоном, вирізає); - <i>виготовляє</i> закладки (викладає орнамент), об'ємні вироби за даним зразком та допомогою.	Розвиток загальнотрудових умінь на основі планування послідовності виконання трудових операцій за малюнками.

		Виготовлення елементарних паперових виробів технікою оригамі, витинаки.	- <i>*виготовляє</i> вироби із паперу за наочною опорою та допомогою вчителя.	Розвиток просторового орієнтування на основі розміщення частин орнаменту на закладці. Формування загальнотрудових умінь – виконання практичних завдань за наочною опорою.
6		Робота з текстильними матеріалами. 1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Тасьма, шпагат, нитки (повторення). Гудзики, їх види, отвори на них. Тканина у житті людини. Призначення тканин – для одягу, білизни, оббивки меблів, вишивання та ін.	Учень: - <i>називає</i> властивості ниток, їх призначення, має уявлення про гудзики (призначення, отвори); - <i>*має елементарне уявлення</i> про призначення тканини; - <i>розрізняє</i> (вибирає) нитки, гудзики за розміром, кольором.	Збагачення уявлень щодо використання ниток та гудзиків. Формування уявлень про призначення тканини. властивостей тканини.
		2) <i>Трудові операції.</i> Намотування ниток на картон, зв'язування ниток. Відбір гудзиків.	- <i>намотує</i> нитки на картон, - <i>зв'язує</i> нитки (за показом учителя, за зразком та допомогою);	Розвиток дрібної моторики в процесі виконання трудових операцій. Формування елементів самостійності в діяльності

			- <i>вибирає</i> гудзики за розміром, кольором;	
		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Виготовлення плетених з ниток виробів. Закладки з картону, на яких наклеєні деталі з тканини.	- <i>виготовляє</i> плетені з ниток вироби з допомогою; - <i>*розкладає</i> гудзики за розміром, кольором. - <i>*виготовляє</i> аплікації з різаних ниток, закладки з допомогою вчителя.	Розвиток мислення на основі формування умінь аналізувати вироби за формою, кольором, величиною. Формування елементів самостійності в діяльності.
4.	4	Сільськогосподарські роботи. 1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Кімнатні рослини. Догляд за кімнатними рослинами. Висаджування рослин у ґрунт. Посівний матеріал. Вимоги до посівного матеріалу. Насіння, його пророщування. Посів. Догляд за посівом.	Учень: - <i>*має</i> уявлення про догляд за кімнатними рослинами; - <i>має</i> уявлення про підготовку насіння до пророщування;	Збагачення уявлень про посівний матеріал (назви, догляд та ін.). Розвиток мовлення на основі збагачення словникового запасу назвами окремих видів дій (догляд, пророщування, висівання, висаджування тощо).
		2) <i>Трудові операції.</i> Посів, догляд за посівом. Поливання квітів. Висаджування рослин.	- <i>*добирає</i> посівний матеріал; висіває, висаджує рослини з допомогою; - <i>здійснює</i> догляд за посівом, рослинами з допомогою вчителя;	Розвиток пам'яті на основі дотримання послідовності трудових операцій, що

		Догляд за рослинами.		забезпечують вирощування рослин.
		3) <i>Об'єкти праці.</i> Кімнатні рослини. Насіння. Горшки з розсадою. Висадження рослини на грядку.	- <i>пророщує</i> і висіває насіння під контролем та допомогою вчителя; - <i>поливає</i> розсаду; - <i>висаджує</i> рослини на грядку разом з учителем.	Формування особистісних якостей – відповідального ставлення до об'єктів праці (вирощування рослин), бережливого ставлення до природи.
	4	Конструювання <u>Техніко-технологічні відомості:</u> Правила організації робочого місця при роботі з конструктором. Види конструкторів (набір будівельних кубиків, великий конструктор типу „Лего”, мозаїки, великі пазли). Деталі конструктора. Види з'єднання деталей конструктора. Правила роботи з різними видами конструктору.	Учень: - <i>*розрізняє</i> види конструкторів; - <i>*має</i> уявлення про деталі різних конструкторів; - <i>має елементарні</i> уявлення про сполучення деталей; - <i>організовує</i> робоче місце для роботи з конструктором та для проведення дидактичних ігор за допомогою вчителя;	Розвиток активного словника (назви деталей конструктора, їх властивості). Розвиток здатності дітей до аналізу предметів. Розвиток пізнавальної активності. Корекція порушень просторового орієнтування.
		<u>Трудові операції:</u> Складання мозаїки, пазлів, кубиків, конструктору.	- <i>володіє</i> елементарними прийомами з'єднання деталей конструктора;	Формування конструктивного мислення у процесі виконання дидактичних ігор та вправ.

		Складання виробу за зразком.	- <i>відбирає</i> для виробу потрібні деталі з допомогою; - <i>*складає</i> виріб разом з учителем;	Розвиток загальної та дрібної моторики. Корекція зорово-моторної координації.
		<u>Об'єкти праці</u> Різні іграшкові будівлі з дерев'яного конструктора. Різні види мозаїчних малюнків.	- <i>*має елементарні</i> поняття про основні геометричні форми, що викладаються з мозаїки; - <i>розуміє</i> правила проведення дидактичних ігор; - <i>*виконує</i> побудови з різних конструкторів з допомогою.	Розвиток емоційно-вольової сфери у процесі дидактичних ігор. Формування уявлень про форми предметів у процесі обстеження деталей.
	2	Резерв часу		

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець року:

- аналізувати зразки виробів; порівнювати із натуральним об'єктом, ілюстрацією з допомогою вчителя;
- складати план роботи над виробом разом з вчителем;
- виготовляти вироби з допомогою вчителя;
- розуміти інструкції щодо дотримання послідовності виготовлення виробу;
- здійснювати аналіз свого виробу за запитаннями та допомогою вчителя;
- намагатись використовувати в мові технічну термінологію;
- орієнтуватися на аркуші паперу;
- орієнтуватися при виконанні об'ємних робіт, правильно розміщувати деталі під керівництвом вчителя;

***Орієнтовні показники стану сформованості життєвої компетентності учнів:**

- мати уявлення про організацію робочого місця;
- застосовувати ручні техніки обробки матеріалів (паперу, глини, пластиліну, природного матеріалу, ниток) з допомогою та під контролем вчителя;
- здійснювати елементарні технологічні операції у процесі власної предметно-практичної діяльності;
- використовувати під техніко-технологічні навички у спільному процесі виготовлення виробів з різних матеріалів;
- сприймати звернене мовлення, розуміти інструкції у процесі предметно-практичної діяльності.
- використовувати санітарно-гігієнічні, навички самообслуговування у предметно-практичній діяльності, у побуті.

3 клас
(70 год. 2 год. на тиждень)

№ п\п	К-ст ь год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.	22	Робота з глиною, пластиліном, солоним тістом <i>1) Техніко-технологічні відомості.</i> Застосування пластичних матеріалів. Засоби праці для роботи з пластичними матеріалами. Стилізовані фігурки тварин, їх пропорції. Просторове розташування деталей на макеті (зліва, справа, посередині, перед, за, біля). Правила безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги. Організація робочого місця.	Учень: - має уявлення про використання пластичних матеріалів; - розпізнає тварин на стилізованих фігурках, визначає деталі, частини; - має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля); - *має елементарні уявлення про властивості глини та пластиліну, солоного тіста, засоби праці – називає (показує) їх; - *дотримується правил безпечної праці;	Розвиток пам'яті на основі пригадування властивостей глини та пластиліну, солоного тіста. Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами властивостей матеріалів та засобів праці. Формування особистісних якостей „організованість”, „охайність”. Розвиток просторового орієнтування на площині, на основі розташування деталей за словесними вказівками вчителя.
		<i>2) Трудові операції.</i>	- з'єднує деталі примазуванням;	Розвиток моторики. Розвиток умінь виконувати трудові

		Ліплення посуду, фігурок тварин. Обробка виробу стекою. Оздоблення виробу кольоровим пластиліном. З'єднання виліплених деталей в одне ціле способом примазування. Висушування виробів з тіста, глини. Визначення просторового розташування предметів на макеті.	- <i>*виконує</i> трудові операції вдавлювання, розплющування пластиліну пальцями; - <i>оздоблює</i> виріб з допомогою; - <i>*виконує</i> операції з'єднання окремих деталей способом примазування під контролем вчителя;	операції за наочною опорою (показом, малюнками). Розвиток просторових уявлень. Розвиток мовлення на основі збагачення словника. Формування елементів самостійності в діяльності.
		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Предмети різних форм. Стилізовані фігурки птахів та тварин, квітів. Композиції з казок.	- <i>виготовляє</i> геометричні форми та іграшки за зразком; - <i>*розрізняє</i> предмети , фігурки (відбирає за зразком). - <i>*виготовляє</i> стилізовані фігурки з глини(пластиліну, тіста) разом з учителем; - <i>створює</i> окремі композиції з відомих казок з допомогою.	Збагачення уявлення про предмети навколишнього середовища та їх властивості: форми, величини, кількість деталей. Виховання позитивного ставлення до трудової діяльності. Розвиток загальнотрудових умінь – аналіз виготовлення предмету за формою, розміром, місцем знаходження.

2.	4	Робота з природними матеріалами 1) <i>Техніко-технологічні відомості</i> Властивості природних матеріалів. З'єднання матеріалів за допомогою пластиліну, клею, паличок. Засоби праці з природними матеріалами. Правила безпечної праці, санітарно-гігієнічні вимоги.	Учень: - <i>знає</i> властивості природних матеріалів, способи з'єднання природних матеріалів, засоби праці та правила безпечної праці; - <i>*має уявлення</i> про природні матеріали;	Розширення уявлень про властивості природних матеріалів та способи з'єднання окремих частин, деталей. Збагачення словника на основі формування знань про засоби праці.
		2) <i>Трудові операції.</i> Збір матеріалів. З'єднання деталей за допомогою пластиліну, клею, паличок.	- <i>відбирає</i> природні матеріали для виробів; - <i>з'єднує</i> деталі виробів із природного матеріалу за допомогою пластиліну;	Розвиток спостережливості та мислення на основі відбору природного матеріалу для виготовлення об'єктів праці.
		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Вироби з природного матеріалу (із шкаралупи горіхів, жолудів, каштанів, насіння та ін.). Панно із різноманітного насіння (соняшника, кавуна, гарбуза, яблук та ін.).	- <i>виготовляє</i> вироби із природного матеріалу за зразком, інструкційною картою, за малюнками. - <i>* виготовляє</i> елементарні вироби з природного матеріалу разом з вчителем.	Розвиток умінь давати словесну характеристику об'єкту виготовлення (матеріал, деталі, спосіб з'єднання) за зразком, малюнком, інструкційною картою (залежно від можливостей учнів).
3.	22	Робота з папером і картоном	Учень:	

		1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Тематична аплікація: аплікація тварин, меблів, овочів, фруктів та ін. Поняття про частини аплікації, деталі та їх кількість, розмір. Інструменти роботи та обробки паперу. Витинанки силуетні. Початкові відомості про професію картонажника-палітурника. Повторення: правила користування ножицями.	- <i>визначає</i> теми аплікацій (аплікація – тварини, овочі тощо); - <i>називає</i> деталі аплікації, їх розмір, форму, кількість; - <i>має початкові відомості</i> про різні техніки паперового рукоділля; - <i>*має уявлення</i> про одnodетальні та багатодетальні вироби, інструменти для розмічання та обробки паперу;	Розвиток пам'яті на основі пригадування властивостей паперу, призначення та засобів праці. Розвиток зорової пам'яті на основі визначення деталей аплікації: їх колір, розміри, місце розташування. Збагачення уявлень про папір, картон та інші матеріали. Розвиток просторового уявлення на основі вирізування витинанок, виконання виробів з паперу.
		2) <i>Трудові операції.</i> Розмічання картону та паперу за шаблонами та за допомогою лінійки. Різання паперу по прямих, кривих та заокруглених лініях. Наклеювання деталей. Розмічання паперу і картону лінійкою. Складання паперу (оригамі). Вирізання силуетних витинанок.	- <i>розмічає</i> папір, картон за шаблоном лінійкою з допомогою; - <i>вирізає</i> деталі по прямих та заокруглених лініях; наклеює деталі під контролем вчителя; - <i>*розмічає</i> папір і картон з допомогою вчителя;	Розвиток просторового орієнтування на аркуші паперу на основі формування умінь вирізувати деталі за різним напрямком ліній. Розвиток мовлення на основі збагачення словникового запасу термінами – назвами трудових операцій. Розвиток охайності, точності виконання практичних дій.

		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Аплікації: тварини, птахи, фрукти, овочі, меблі (на вибір учителя). Вироби технікою оригамі. Іграшки з паперу і картону. Іграшки плоскі та об'ємні. Ялинові прикраси. Витинанки (на вибір учителя).	- <i>виготовляє</i> тематичну аплікацію за зразком; - <i>виготовляє</i> іграшки з паперу та картону, плоскі та об'ємні за інструкційною картою, планом роботи; - *<i>виготовляє</i> ялинкові прикраси з допомогою, - <i>виготовляє</i> витинанки, оригамі з допомогою.	Формування стійкості та вибіркової уваги. Розвиток умінь класифікації на основі визначення тварин, птахів, фруктів, овочів, меблів Розвиток мислення на основі умінь співставляти вироби, знаходити однакове, різне на основі аналізу плоских та об'ємних іграшок з паперу і картону
4.	6	Робота з текстильними матеріалами 1) <i>Техніко – технологічні відомості.</i> Стібки для шиття та вишивання в ручному виконанні. Голка. Техніка безпеки при користування голкою. Повторення: нитки для шиття.	Учень: - <i>розрізняє</i> стібки для шиття з допомогою, - <i>має уявлення</i> про технологію виконання прямих стібків;	Збагачення уявлень про різні види стібків у ручному виконанні та їх застосування на основі аналізу готових виробів, зразків, малюнків.
		2) <i>Трудові операції.</i> Виконання прямих стібків на тканині (картоні) по проколу, по розмітці на	- <i>виконує</i> прямі стібки по проколу на тканині (картоні) з допомогою вчителя;	Розвиток просторового орієнтування на основі виконання прямих стібків.

		папері. Заправлення нитки в голку. Зав'язування вузлика.		
		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Зразки прямих стібків на тканині, картоні (контури предметів).	- <i>виготовляє</i> зразки стібків на папері. - <i>*намагається</i> виконати елементарні стібки на картоні по проколу.	Розвиток мислення на основі формування умінь виконання завдань за зразком.
5.	6	Сільськогосподарські роботи 1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Осінні квіти. Насіння однолітніх квітів. Період збирання насіння з однолітніх квітів. Правила догляду за кімнатними рослинами (вимоги до тепла, світла, волог). Створення умов для кімнатних рослин. Сільськогосподарське знаряддя: лопата, граблі. Правила безпечного поводження із знаряддями. Весняні роботи на шкільній ділянці, на городі, в саду – підготовка та пророщування насіння овочів, квітів. Прийоми висівання насіння у ящики, горщики та у відкритий ґрунт.	- <i>знає (розрізняє)</i> осінні квіти, - <i>має уявлення</i> про насіння квітів та його збирання; - <i>*дотримується</i> правил догляду за кімнатними рослинами під керівництвом вчителя; - <i>має уявлення</i> про весняні роботи на ділянці, городі, в саду.	Збагачення уявлень учнів про осінні квіти та догляд за кімнатними рослинами. Формування особистісних якостей: наполегливості та цілеспрямованості. Розвиток мислення на основі формування умінь виконання завдань за зразком

		2) <i>Трудові операції.</i> Збирання насіння. Підготовка насіння до зберігання. Роботи у квітнику, на городі, в садку восени. Догляд за кімнатними рослинами. Відбір насіння квітів та овочів. Пророщування насіння. Висівання насіння. Поливання, підкормка.	- <i>збирає</i> насіння з квітів, <i>готує</i> насіння до зберігання, <i>виконує</i> різні роботи у квітнику, на городі (збирає насіння) з допомогою; - <i>має уявлення</i> про зміст осінніх та весняних робіт у саду, пришкільній ділянці, - <i>дотримується</i> безпечної роботи із знаряддям; - <i>*бере посильну участь</i> в осінніх та весняних роботах у саду (під наглядом учителя);	Розвиток словникового запасу на основі формування знань про назви осінніх квітів та трудових дій у квітнику, на городі, в кімнаті. Збагачення уявлень учнів про осінні та весняні роботи в саду (садіння, перекопування, обкопування, поливання) та сільськогосподарське знаряддя (лопати, граблі).
		3) <i>Об'єкти праці.</i> Квітник, город, класна кімната. Догляд за рослинами восени та навесні (спостереження та посильна участь).	- <i>виконує</i> роботи у квітнику, на городі, кімнаті (збирає насіння, доглядає рослини); - <i>*доглядає</i> за кімнатними рослинами, спостерігає за весняними роботами у полі, на городі, у саду.	Розвиток умінь виконувати практичні роботи у квітнику (збирання насіння), у класних кімнатах (догляд за рослинами). Розвиток спостережливості в процесі догляду за рослинами.
6.	6	Конструювання 1) <i>Техніко - технологічні відомості.</i>	Учень:	

		Поняття про конструювання виробів з окремих деталей. Види конструювання: з використанням конструктора з дерева, пластика, паперу та ін. Способи кріплення деталей. Засоби праці.	- <i>знає</i> технологію конструювання виробів з окремих деталей; способи кріплення деталей; - <i>*розрізняє</i> деталі конструктора за формою, розміром, фактурою.	Розвиток конструктивних здібностей на основі роботи з конструктором. Розвиток мовлення на основі навчання учнів назв способів з'єднання деталей, кріплення та засобів праці.
		2) <i>Трудові операції.</i> Добір деталей для виготовлення заданої конструкції за зразком, предметною інструкційною картою. З'єднання деталей.	- <i>добирає</i> деталі за зразком, - <i>*з'єднує</i> деталі, користується засобами праці з допомогою;	Розвиток сприймання та мислення на основі формування вмінь добирати деталі конструкції за зразком, інструкційною картою.
		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Конструкції із дерев'яних, пластикових, паперових деталей. Із паперу – коробочки, об'ємні фігурки тварин та ін.	- <i>виготовляє</i> предмети із паперу, пластикових деталей за інструкційною картою, планом роботи. - <i>*виготовляє</i> вироби з допомогою вчителя;	Формування умінь виконувати трудові операції на основі використання інструкційної карти, плану роботи та здійснювати самоконтроль (порівнювати свою роботу із зразком).
	4	<i>Резерв часу</i>		

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець року:

- аналізувати зразок виробу за запитаннями;
- порівнювати зразок із натуральним об'єктом, іграшкою з допомогою вчителя;
- підбирати матеріали та інструменти для заданої роботи з допомогою вчителя;
- виконувати вироби з допомогою вчителя;
- дотримуватись плану при виконанні виробу;
- використовувати в мові технічні терміни;
- намагатись використовувати в мовленні слова, що означають просторові ознаки і просторові відношення предметів;
- намагатись використовувати в мовленні технічну термінологію.

***Орієнтовні показники стану сформованості життєвої компетентності учнів:**

- мати уявлення про організацію робочого місця;
- застосовувати ручні техніки обробки матеріалів (паперу, глини, пластиліну, природного матеріалу, ниток, солоного тіста);
- здійснювати технологічні операції у процесі власної предметно-практичної діяльності з допомогою вчителя;
- використовувати під контролем вчителя техніко-технологічні навички у процесі виготовлення виробів з різних матеріалів;
- розуміти інструкції у процесі предметно-практичної діяльності;
- мати навички самообслуговування (санітарно-гігієнічні).

4 клас

(70 год. 2 год. на тиждень)

№ п\п	К-ст ь год.	Зміст навчального матеріалу	Навчальні досягнення учнів	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи
1.	24	Робота з глиною, пластиліном, солоним тістом <i>1) Техніко-технологічні відомості.</i> Повторення вивченого про застосування пластичних матеріалів. Засоби праці для роботи з пластичними матеріалами. Стилізовані фігурки тварин, овочів, фруктів, їх пропорції. Просторове розташування деталей на макеті (зліва, справа, посередині, перед, за, біля). Правила безпечної праці та санітарно-гігієнічні вимоги. Організація робочого місця.	Учень: - має уявлення про використання пластичних матеріалів; - розпізнає тварин на стилізованих фігурках, визначає деталі, частини; - має уявлення про просторове розташування деталей (зліва, справа, посередині, перед, біля); - *має елементарні уявлення про властивості глини та пластиліну, тіста, засоби праці – називає (показує) їх; - *дотримується правил безпечної праці;	Розвиток пам'яті на основі пригадування властивостей глини та пластиліну. Розвиток мовлення на основі збагачення словника назвами властивостей матеріалів та засобів праці. Формування особистісних якостей „організованість”, „охайність”. Розвиток просторового орієнтування на площині, на основі розташування деталей за словесними вказівками вчителя.
		<i>2) Трудові операції.</i> Ліплення посуду, фігурок тварин, овочів, фруктів та ін.	- з'єднує деталі примазуванням;	Розвиток моторики. Розвиток умінь виконувати трудові операції за наочною опорою (показом, малюнками).

		Визначення просторового розташування предметів на макеті.	- <i>*виконує</i> трудові операції вдавлювання, розплющування пластиліну пальцями;	
		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Предмети різної форми. Стилізовані фігурки птахів та тварин, рослин. Композиції з казок.	- <i>виготовляє</i> геометричні форми та іграшки за зразком; - <i>*розрізняє</i> предмети , фігурки (відбирає за зразком). - <i>*виготовляє</i> стилізовані фігурки з глини(пластиліну, тіста) разом з учителем; - <i>створює</i> окремі композиції з відомих казок з допомогою.	Збагачення уявлення про предмети навколишнього середовища та їх властивості: форми, величини, кількість деталей. Виховання позитивного ставлення до трудової діяльності.
2.	4	Робота з природним матеріалом 1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Повторення вивченого про властивості природних матеріалів, що використовуються. З'єднання деталей, частин пластиліном, клеєм, паличками. Засоби праці з природними матеріалами Правила безпечної праці. Організація робочого місця.	Учень: - <i>має</i> уявлення про властивості природних матеріалів, засоби праці та способи з'єднання частин, деталей; - <i>*дотримується</i> правил безпечної роботи із засобами праці;	Розширення уявлень про властивості природного матеріалу та способи з'єднання окремих частин.

		2) <i>Трудові операції</i> . Збір матеріалів. З'єднання деталей пластиліном, клеєм, паличками.	- <i>уміє з'єднувати</i> деталі пластиліном, паличками, клеєм, - <i>виконує</i> трудові операції з природними матеріалами;	Розвиток спостережливості на основі відбору природного матеріалу для виготовлення виробу.
		1) <i>Об'єкти виготовлення</i> . Вироби із шкаралупи горіха, насіння, каштанів, жолудів та ін. (на вибір учителя).	- <i>виготовляє</i> вироби із природного матеріалу за зразком, малюнком; - <i>*виготовляє</i> вироби із природного матеріалу з допомогою вчителя.	Розвиток уміння давати словесний звіт про виконану роботу за запитаннями вчителя.
3.	24	Робота з папером і картоном <i>1) Техніко-технологічні відомості.</i> Тематична аплікація: тварини, меблі, овочі, фрукти та ін. Частина аплікації, деталі їх кількість, розмір. Складання паперу навпіл. Симетричне вирізування. Витинанки. Матеріали для виготовлення витинанок. Застосування витинанки.	Учень: - <i>*має уявлення</i> про тематичну аплікацію; - <i>називає</i> деталі аплікації, їх розмір, форму, кількість;	Розвиток загально трудових умінь (аналіз виробу, планування послідовності виконання, здійснення самоконтролю - порівняння зі зразком).
		4) <i>Трудові операції</i> .		

		Розмічання картону та паперу за шаблоном, лінійкою. Різання паперу ножицями по прямих, кривих та заокруглених лініях. Наклеювання деталей.	- <i>*розмічає</i> папір, картон за шаблоном, лінійкою під керівництвом учителя; - <i>вирізає</i> деталі по кривих, прямих та заокруглених лініях, наклеює деталі;	Розвиток зорово-моторної координації у процесі роботи з папером. Розвиток естетичного смаку на основі оздоблення виробів. Збагачення словникового запасу назвами трудовий операцій та об'єктів виготовлення.
		5) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Аплікації: тварини, фрукти, овочі, меблі, одяг та інше (на вибір учителя). Вироби технікою ори гамі. Прикраси до тематичних свят. Дзеркальна силуетна витинанка.	- <i>виготовляє</i> тематичну аплікацію за зразком; - <i>виготовляє</i> ялинкові прикраси, витинанки за зразком, під керівництвом вчителя; - <i>*виготовляє</i> тематичну аплікацію, витинанку з допомогою.	Формування позитивного ставлення до праці.
4.	4	Робота з текстильним матеріалом 1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Тасьма, шпагат, нитки. Властивості: колір, товщина. Застосування. Гудзики, їх види, отвори на них. Стібки в ручному виконання для шиття. Стібки навскісні.	Учень: - <i>розрізняє</i> тасьму, шпагат, нитки, знає їх властивості; - <i>має уявлення</i> про гудзики, їх види; - <i>має уявлення</i> про навскісні стібки;	Формування уявлень про оздоблювальні матеріали на основі ознайомлення з їх видами (тасьма, нитки, гудзики тощо).

		2) <i>Трудові операції.</i> Намотування ниток на картон. Зв'язування ниток, плетіння. Пришивання гудзиків. Виконання прямих стібків на картоні по проколу, по розмітці на папері.	- виконує трудові операції з текстильними матеріалами; - *намотує нитки на спеціальну картонну форму; - виконує стібки на картоні по проколах;	Розвиток дрібної моторики на основі намотування ниток, пришивання гудзиків. Збагачення уявлень щодо різноманітності ручних стібків.
		3) <i>Об'єкти виготовлення.</i> Китички, стилізовані фігурки із ниток. Гудзики, пришиті на цупкому папері. Контури тварин, рослин, виконані прямими стібками на картоні.	- *робить китички з ниток та стилізовані фігурки за зразком, малюнком; - пришиває гудзики на тканину за зразком з допомогою. - *намагається пришивати гудзики.	Розширення словникового запасу назвами стібків у ручному виконанні та трудових операцій. Розвиток естетичного смаку на основі формування охайності виконання трудових операцій.
5.	4	Сільськогосподарські роботи. 1) <i>Техніко-технологічні відомості.</i> Осінні та весняні квіти. Роботи у квітнику восени та навесні. Однорічні та багаторічні квіти. Період збирання насіння з квітів. Правила догляду за кімнатними рослинами (вимоги до тепла, світла, вологи).	Учень: - знає назви відомих осінніх та весняних квітів, називає за малюнками; - *має уявлення про роботи у квітнику восени та навесні;	Формування мислення на основі ознайомлення з роботами в саду, на городі восени.
		2) <i>Трудові операції.</i> Збирання насіння квітів. Підготовка насіння до зберігання. Догляд за кімнатними рослинами. Відбір насіння квітів та	- * збирає насіння квітів під керівництвом учителя;	Розвиток мовлення на основі словесної характеристики видів діяльності в саду та на городі

		овочів. Пророщування насіння. Висівання насіння.	- * <i>доглядає</i> за кімнатними рослинами;	восени (відповіді на конкретні запитання вчителя).
		3) <i>Об'єкти праці</i> . Квітник, город. Кімната (класна, спальна). Догляд за кімнатними рослинами (протягом навчального року). Висівання насіння у ящики, горщики.	-* <i>виконує</i> роботу у квітнику, на городі під керівництвом вчителя. - * <i>висіває</i> насіння з допомогою.	Розвиток естетичного смаку, почуття любові до природи. Розвиток уявлень про весняні роботи у полі, в саду, на городі.
5	6	Конструювання 1) <i>Техніко-технологічні відомості</i> . Види конструювання: з дерев'яного, з пластику, паперу, картону. Способи кріплення деталей. Засоби праці.	Учень: - <i>знає</i> види конструкторів, називає їх; - <i>знає</i> способи кріплення деталей, з'єднання та засоби праці;	Розвиток конструктивних умінь на основі визначення способу та послідовності практичного виконання завдань (конструювання).
		2) <i>Трудові операції</i> . Добір деталей для конструювання. З'єднання деталей залежно від виду конструювання.	- * <i>добирає</i> деталі за зразком, - * <i>з'єднує</i> деталі під керівництвом вчителя;	Розвиток просторового орієнтування мислення, зорової пам'яті на основі предметів та аналізу за малюнками, зразками.
		3) <i>Об'єкти виготовлення</i> . Із дерев'яного та пластикового конструкторів за вибором учителя.	- * <i>виготовляє</i> предмети із деталей конструктора за малюнками.	Збагачення словникового запасу назвами трудовий операцій та об'єктів виготовлення.
	4	Резерв часу		

Орієнтовні навчальні досягнення учнів на кінець навчального року:

- розрізняти види технологічних матеріалів (пластилін, глина, солоне тісто, природні матеріали, папір, тканина);
- користуватись навчальним приладдям з допомогою вчителя;
- сприймати та розуміти пояснення, інструкції вчителя щодо виконання трудових дій;
- впізнавати й називати основні геометричні форми;
- розрізняти засоби праці відповідно до виду роботи;
- правильно тримати та використовувати засоби праці;
- здійснювати прийоми роботи з різними технологічними матеріалами (папером, пластиліном, природними матеріалами) за наслідуванням (допомогою);
- слухати і розуміти мовлення вчителя;
- дотримуватись правил безпечної роботи в класі;
- відповідати на запитання вчителя;
- використовувати допомогу вчителя у процесі виправлення помилок у виробі;
- мати навички самообслуговування.

***Орієнтовні показники стану сформованості життєвої компетентності учнів:**

- мати уявлення про організацію робочого місця;
- мати уявлення про застосування ручних технік обробки матеріалів (паперу, глини, пластиліну, солоного тіста, природного матеріалу, ниток);
- здійснювати технологічні операції у процесі власної предметно-практичної діяльності;
- використовувати техніко-технологічні навички у процесі виготовлення виробів декоративно-ужиткового мистецтва;
- дотримуватись правил безпечної роботи в класі;
- розуміти інструкції у процесі предметно-практичної діяльності;

- мати навички самообслуговування (санітарно-гігієнічні, догляд за взуттям, одягом, культура харчування, тощо).